

03 OKT 2011

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
201000188

Vår referanse
2011/01695-6 008

Dato
29. september 2011

Høringsuttalelse – forslag til politiregisterforskriften

1. Innledning

Vi viser til Justisdepartementets høringsbrev av 15.06.2011 om ovennevnte, og beklager oversittelsen av høringsfristen.

Departementet har sendt høringen direkte til Kripos, Økokrim, Politihøgskolen, Politiets data- og materieltjeneste (PDMT) og Sysselmannen på Svalbard. Politidirektoratet har i tillegg forelagt høringen for samtlige politidistrikter. Det er innkommet svar fra Hordaland-, Oslo- og Rogaland politidistrikt, hvorav førstnevnte ikke har merknader til forslaget. Svarene fra direktoratets underliggende instanser følger vedlagt i kopi. Disse er i noen sammenhenger innarbeidet i direktoratets uttalelse. I andre sammenhenger er det henvist direkte til uttalelsene. Eventuelt senere innkomne høringsuttalelser ettersendes.

Forskriften vil bestå av totalt 12 deler, hvorav syv nå er gjenstand for høring. Som departementet selv har påpekt innebærer den manglende helheten at høringssaken blir krevende. Vi forutsetter å kunne komme tilbake til detaljer og avgrensninger av mer konkret art i forbindelse med høringen av forskriften del 11.

Vi har merket oss at det før loven kan tre i kraft må fremmes en iverksettingsproposisjon for å foreslå nødvendige endringer i andre lover, herunder nødvendige endringer i straffeprosessloven, opphevelse av strafferegistreringsloven, overgangsregler på grunn av innføring av ny informasjonsteknologi, og lovendringer som følge av nye regler om vandelskontroll.

Det fremgår av høringsnotatet at bestemmelsene i forskriften ikke vil inneholde noe nytt eller noe annet enn hva som er forutsatt i forarbeidene, idet det bare er få forskriftshjemler som åpner for regulering av materiellrettslig innhold. Politidirektoratet kan i hovedsak gi sin tilslutning til høringsnotatets vurderinger og forslag på de fleste punkter.

Politidirektoratet vil nedenfor under punkt 2 knytte kommentarer til noen hovedspørsmål og til enkelte bestemmelser i forskriften. Videre vil vi komme med en del faktaopplysninger

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

og enkelte endringsforslag basert på politiets erfaringer og behov ved behandling av opplysninger og ut fra hensynet til personvernet.

Fremstillingen nedenfor følger i hovedsak forskriftsutkastets systematikk.

2. Kommentarer til forskriftsutkastet

2.1 Til del 1 Generelle bestemmelser og behandlingsansvar

Kapittel 1 - Generelle bestemmelser

§ 1-2 Definisjoner

Personopplysning

Utkastets § 1-2 inneholder to presiseringer av definisjonene i lovens § 2. Dette gjelder hhv. "personopplysning" og "straffesak", og er også forutsatt i proposisjonen.

Oslo politidistrikt påpeker at utformingen av § 1-2 nr. 1 synes å være språklig uheldig, og foreslår at andre punktum bør lyde: "*Det samme gjelder for andre opplysninger når det må brukes uforholdsmessig mye arbeid, tid eller ressurser for å identifisere personen*". Politidirektoratet støtter forslaget.

Se for øvrig under merknader til § 1-3.

§ 1-3 Virkeområde

Politiregisterlovens virkeområde er regulert i lovens § 3. I tillegg åpner forskriftshjemmelen i § 69 nr. 1 for at loven gis et bredere anvendelsesområde. Det fremgår av høringsnotatet at bakgrunnen for dette er at det kan oppstå ulike typetilfeller der det enten er behov for at politiregisterloven gis anvendelse for andre enn politiet og påtalemyndigheten, eller det kan oppstå tvil om det er personopplysningsloven eller politiregisterloven som gjelder for politiets behandling av opplysninger.

Opplysninger som behandles delvis til forvaltningsmessige og delvis til politimessige forhold

Forskriftsutkastets § 1-3 nr. 3 fastsetter at loven også kommer til anvendelse når det i registre eller behandling som er gjenstand for egen forskriftsregulering, behandles opplysninger delvis til forvaltningsmessige og delvis til politimessige formål. Dette er en problemstilling som ikke er omtalt i proposisjonen, idet departementet ble gjort oppmerksom på aktualiteten av slike situasjoner på et senere tidspunkt. Begrunnelsen for forslaget er at politiregisterloven er en særlov og skreddersydd for behandling av opplysninger til politimessige formål, herunder særlig regler om informasjonsplikt, innsyn, klage og erstatning.

Oslo politidistrikt har etterlyst en nærmere definisjon av lovens § 2 nr. 13 bokstav b) "*service og bistandsfunksjon*". Politidistriktet påpeker herunder at: "*Hva er det for eksempel når politiet mottar meldinger om arrangementer (for eksempel demonstrasjoner) og setter vilkår og rammer for tillatelser etter politiloven? Er dette å anse som ordenstjeneste – det er en ren kontorforretning – eller er det å anse som "forvaltningsvirksomhet", og dermed unntatt lovens virkeområde?*"

Oslo politidistrikts merknad har i praksis adresse til forskriften § 1-3 om virkeområde, ettersom det som etterspørres er en avklaring av hva som faller innenfor og utenfor lovens virkeområde.

Politidirektoratet viser til at vurderingen av lovens saklige virkeområde er nærmere omtalt i lovens forarbeider ((Ot. prp. nr. 108 2008-2009) punkt 8.4.4., jf. 8.2.3)). I bred forstand er hele politiets virksomhet forvaltningsvirksomhet. Forarbeidene og det offentlig oppnevnte utvalget legger til grunn for avgrensningen mot politiets forvaltningsvirksomhet at *"Politiets forvaltningsoppgaver kjennetegnes ved at de kunne vært gjennomført av et annet organ enn politiet"* (proposisjonen punkt 8.2.3.). Videre at i *"grensetilfeller, hvor det er uklart hva som skal anses å være forvaltningsvirksomhet, må det legges vekt på om det ut fra politiets rolle i samfunnet ville vært unaturlig at oppgaven ble lagt til et annet organ. Dersom oppgaven like gjerne kunne vært utført av andre, taler dette for at det dreier seg om forvaltningsvirksomhet, og derfor faller utenfor lovens anvendelsesområde"*.

Politidirektoratet mener lovens skarpe skille mellom forvaltningsvirksomhet og kriminalitetsbekjempende virksomhet verken er ønskelig eller hensiktsmessig, men tar til etterretning at loven er fastsatt slik den er. Direktoratet er også innforstått med at internasjonalt regelverk har vært av betydning for avgrensningen mot forvaltningssakene. Politidirektoratet vil likevel peke på at forvaltningshjemplene i ikke ubetydelig grad anvendes i kriminalitetsbekjempende øyemed, så som innenfor våpenforvaltningen, utlendingsforvaltning og veitrafikklovgivningen. Til tross for uttalelsene i lovens forarbeider er ordlyden i forskriften § 1-3 nr. 2 egnet til å skape usikkerhet omkring hvilke forvaltningsområder, eller deler av disse, som faller innenfor lovens virkeområde.

Det fremgår av høringsnotatet at de mest aktuelle tilfellene bestemmelsen vil favne er politiets behandling av opplysninger i forbindelse med utlendings- og grensekontroll. Både GK og UTSYS faller således inn under lovens anvendelsesområde og forutsettes å reguleres nærmere i forskrifts form. Når man leser lovens forarbeider i sammenheng med forskriften og dens føringer, kan det likevel fremstå noe uklart om det kun er systemene/registre som omfattes av loven – når formålet er delt, eller om det er all behandling av opplysninger som er omfattet. Lovens system (gjelder behandlingen av opplysninger), forskriftens ordlyd og kommentarene til forskriften må naturlig forstås slik at det er all behandling av opplysninger innenfor det aktuelle formål – f. eks. grensekontroll, som omfattes. Dersom man følger de ovennevnte føringer kan det imidlertid stilles spørsmål ved om det er slik at selve den operative utlendings- og grensekontrollen omfattes av loven, mens f. eks. vedtak om bortvisning fra riket mv. er forvaltningsvirksomhet som faller utenfor. Etter direktoratets syn bør all behandling av opplysninger som skjer med delt formål, både forvaltningsmessig og i kriminalitetsbekjempende øyemed, omfattes av loven.

Hva gjelder det spørsmål Oslo politidistrikt har trukket frem legger direktoratet til grunn at alle vedtak, pålegg mv. som fattes i den operative tjenesten eller som en umiddelbar oppfølging av den, med hjemmel i politiloven, er omfattet av politiregisterloven – selv om dette rettslig sett er tale om forvaltningsmessige enkeltvedtak.

Politidirektoratet

Med henvisning til de føringer som er gitt i proposisjonen punkt 8.4.4 jf. 11.9 har Politidirektoratet lagt til grunn at politiregisterloven ikke vil innebære noen innskrenkning av politiets interne informasjonsflyt til bruk for politiets forvaltningssaker. Politidirektoratet er likevel blitt usikker på om lovens og forskriftens ordlyd i tilstrekkelig grad tar høyde for direktoratets rolle i forvaltningssakene. Politidirektoratet kan ikke se at loven gjelder for direktoratet selv. Det fremgår av høringsnotatet punkt 8 (side 60) at direkte overordnet myndighet vil få tilgang (direkte søk) til opplysninger i forbindelse med kontroll- og tilsynsvirksomhet. Direktoratet har imidlertid behov for tilgang til aktuelle registre i

forbindelse med behandling av ulike klagesaker, herunder våpensaker og førerkortsaker, hvor krav til skikkethet (herunder edruelighet) er av helt sentral betydning. Direktoratet antar imidlertid at loven ikke må gis anvendelse på direktoratet, men at direktoratet gis tilgang i forbindelse med behandlingen av klagesaker, jf. loven § 21.

Behandling av opplysninger som helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler, herunder automatisert eller datamaskinbasert opptak av lyd og bilder som er søkbare

Oslo politidistrikt uttaler til § 1-3 nr. 4 at det er tvilsomt om lydlogger – ut fra søkbarheten i systemet - overhodet kan anses å komme inn under registerbegrepet, og fremhever at dersom så er tilfelle, bør lydlogger eksplisitt unntas i forskriften.

Politidirektoratet viser til at registerbegrepet er forlatt ved innføringen av politiregisterloven, slik at all behandling i utgangspunktet omfattes. Forskriften § 1-3 nr. 6 presiserer at også behandling som skjer med bruk av automatisert opptak av lyd og bilder er omfattet – så langt opptakene er søkbare.

Politidirektoratet antar at ”søkbarkriteriet” har samme innhold som gjenfinningskriteriet etter personopplysningsloven. I klagesak 2005 nr. 1 tok Personvernemnda stilling til spørsmålet om opptak av personstemme kunne anses å være ”personregister” i personopplysningslovens forstand. Med utgangspunkt i Høyesteretts ”gatekjøkkenkjennelse”, som gjaldt fjernsynsopptak, kom nemda til at lydopptak på kassetter ikke kunne anses å være et personregister idet gjenfinningskriteriet ikke var oppfylt når opptaket måtte avspilles for å finne opplysningene.

Politidirektoratet bemerker at Oslo politidistrikts beskrivelse av søkbarheten i politiets lydlogger ved operasjonssentralen synes å være basert på en tidligere løsning, og at dagens løsning gjør det mindre tidkrevende å søke avhengig av hvilke søkekriterier man har tilgjengelig. Direktoratet mener uansett at det er hensiktsmessig at lydloggen omfattes av loven slik at man får en klarere regulering av denne. Politidirektoratet vil foreslå at det i § 1-3 nr. 6 legges til en formulering om at loven gjelder for slike opptak når dette fremkommer av kapittel 11.

Namsfogden i Oslo

Oslo politidistrikt foreslår tilsvarende at loven gis anvendelse for utvalgte ansatte hos namsfogden og viser i sin begrunnelse til behovet for en direkte søkeadgang for Namsfogden i Oslo forut for avholdelse av namsforretninger for å ivareta de ansattes sikkerhet:

”Namsfogdene i Norge er en politi/lensmannsbetjent eller en sivilt ansatt tilknyttet et lensmannskontor/politistasjon. Som den eneste namsfogden i Norge er imidlertid namsfogden i Oslo ikke underlagt noe politidistrikt, men hører administrativt direkte under POD. Namsfogden er mao i ”politifamilien”, men er likevel et selvstendig organ. Namsfogden i Oslo utfører ca 60 000 tvangsforretninger pr år, mange av dem skjer ved at namsfogden reiser hjem til de saksøkte i forbindelse med utkastelser, henting av bil eller andre ubetalte løsøreartikler mv. Namsfogden har også ansvar for de sivile forkynningene i Oslo. Dette arbeidet er til tider krevende, og namsfogdene opplever til tider farlige og truende situasjoner. Politiet har derfor bistått namsfogden med informasjon om personer som namsmannen skal oppsøke, slik at namsfogden kan treffe nødvendige forholdsregler, herunder å anmode om politibistand. Dette tar mye ressurser fra politiets operasjonssentral, som besvarer

henvendelsene. Å søke i politiregistre før avholdelse av namsforretninger ute, gjøres ikke av namsmessige grunner, men for å ivareta personalets sikkerhet – mao et politimessig formål. I alle andre distrikter vil de politiansatte som skal utføre namsforretninger kunne søke selv – og ordningen som politiregisterforskriften legger opp til tilsier vel at når lensmannsbetjent X skal ut i namsforretning, må han henvende seg til lensmannsbetjent Y for å be han om bistand til å sjekke register for å vurdere om det noen fare knyttet til oppdraget. Dette synes ikke særlig realistisk. For namsfogden i Oslo sin del ivaretas behovet ved at namsfogden i Oslo kontakter Oslo politidistrikt, og opptar verdifull tid med å gjennomgå de saker namsfogden skal ha, slik at namsfogden kan vurdere om det er behov for politibistand. Oslo politidistrikt foreslår at det banes adgang for en slik direkte søkeadgang for namsfogden gjennom å innta et nytt pkt 7 i forskriftens § 1-3 med følgende ordlyd: *De av namsfogdens tjenestepersoner som for politimessige formål er gitt særskilt adgang til å søke i politiets registre.* Dette sikrer at bare noen få kan gis tilgang. Etter vår oppfatning må dette være minst like uproblematisk som å gjøre loven gjeldende for politiets sambandsmenn, som ikke engang administrativt sorterer under politiet.”

Utenfor forvaltningsoppgaver og sivile gjøremål vil politiet og påtalemyndigheten ha adgang til å foreta en intern formidling av opplysninger innen alle politimessige gjøremål, jf lovens § 21. Dette kan gjøres enten ved ”rett til direkte søk” eller ”på annen måte” i den utstrekning det er tjenestemessig behov. Formidling av opplysninger til politiets forvaltningsgjøremål er regulert i lovens § 29 og skjer ved at opplysningene ”gjøres kjent for” andre tjenestemenn i etaten i den utstrekning det er nødvendig for utøvelsen av politiets forvaltningsvirksomhet eller sivile gjøremål. Dersom utleveringen skjer i straffeforfølgende eller kriminalitetsforebyggende øyemed reguleres adgangen av lovens §§ 26 og 27.

Med henvisning til det som er anført av Oslo politidistrikt mener Politidirektoratet at gode grunner taler for at Namsfogden i Oslo, innenfor gitte og begrensede rammer, bør gis tilgang til direkte søk i politiets systemer for å ivareta de ansattes sikkerhet i forbindelse med gjennomføring av namsforretninger, stevninger mv. Effektivitetshensyn taler klart for en slik løsning, samtidig som de personvernmessige hensyn ikke bør være avgjørende til hinder for en slik løsning forutsatt at tilgang mv. begrenses til et fåtall personer. Direktoratet mener en slik tilgang bør kunne fastsettes i medhold av lovens § 29, uten at lovens virkeområde utvides. Det er tale om en særskilt måte å gjennomføre utleveringen av opplysningene på.

Andre offentlige organer

Oslo politidistrikt tar i brev av 27.06.2011 til Politidirektoratet opp spørsmålet om tilgang til etterretningssystemet Indicia for personer som ikke er ansatt i politiet, men som utfører en liaisonfunksjon der det er et tjenestelig behov i forbindelse med kriminalitetsbekjempelse for tilgang til Indicia, se vedlegg. Dette gjelder helt konkret en ansatt i Oslo Tollsted som har sin faste kontor plass ved Politi Toll Oslo (PTO)-kontoret, som fungerer som en operasjonssentral for Seksjonen for organisert kriminalitet og et kontaktpunkt mellom Tollvesenet og politiet. Spørsmålet er tilsvarende aktuelt for en ansatt i Skatt Øst som skal fungere som bindeledd mellom politiet og Skatteetaten og som er tillagt arbeidsoppgaver innen økonomisk etterretning på de til enhver tid prioriterte satsingsområdene ved Seksjonen for organisert kriminalitet. Begge personene har erfaring fra bruk og behandling av etterretningsinformasjon innenfor sine fagfelt. De jobber selvstendig med sine oppgaver, men sitter i kontorfellesskap med politiansatte.

Politidirektoratet ber departementet vurdere hvorvidt dette er et typetilfelle der politiregisterloven bør gis anvendelse for andre enn politiet og påtalemyndigheten og forutsetningsvis også kan gis tilgang til politiets systemer, jf. lovens § 21.

Kapittel 2 Behandlingsansvar

Utkastets § 2-1 lister opp hvem som har behandlingsansvaret i de ulike organene innen politiet ”med mindre noe annet er særskilt bestemt”. Forskriftsteksten omhandler ikke problemstillingen som oppstår for politiets sentrale registre (eksempelvis SSP, Elys II og Indicia), hvor Kripas i dag har et overordnet ansvar for registeret og foretar enkelte registreringer, mens den enkelte politimester har ansvar og eierskap til dataene som politidistriktet registrer inn. I høringsnotatet (side 7) fremgår samtidig at det kan ”tenkes at Kripas som behandlingsansvarlig for sentrale registre delegerer det daglige ansvaret for den lokale behandlingen til politidistriktene”. Vi legger til grunn at dette vil reguleres nærmere i forskriftens del 11.

Begrepene ”behandlingsansvar” og ”databehandler” som ble innført med personopplysningsloven, passer ikke så godt for politiets virksomhet. Samtidig har PDMT en funksjon som faller inn under begrepet ”databehandler”. Vi støtter utkastets § 2-3 annet ledd om at det daglige behandlingsansvaret for informasjonssikkerhet legges til PDMT. Dette er en praktisk løsning, hvor man unngår problemet med at PDMT må inngå databehandleravtale med alle behandlingsansvarlige i politiet.

Oslo politidistrikt påpeker at konsekvensene av bestemmelsen fremstår som noe uklare: ”Når det daglige behandlingsansvar plasseres hos PDMT for så vidt gjelder informasjonssikkerhet men ikke behandlingsansvaret som sådan, innebærer det da at de behandlingsansvarlige som nevnt i § 2-2 kan gi instruksjer til PDMT.”

Vi ber departementet vurdere behovet for å innta en nærmere presisering av dette i forskriftens generelle del. Av Politidirektoratets instruksverk fremgår det for øvrig (for eksempel Rundskriv 2008/007 om ELYS II) at behandlingsansvarlig kan gi pålegg til PDMT om å gjennomføre endringer i systemet som er ”nødvendige for å oppfylle den behandlingsansvarliges plikter etter personopplysningsloven.”, samtidig som ”endringer som medfører behov for tilføring av ytterligere ressurser eller prioritering mellom oppgaver skal forelegges Politidirektoratet.”

2.2 Til del 2 Krav til behandlingen av opplysninger

Kapittel 3 Formålsbestemthet

§§ 3-1 og 3-2 gir en nærmere presisering av innholdet i politiregisterloven § 4, hvor man i de to bestemmelsene skiller mellom behandling til politimessige formål og andre formål. Dette gir etter vår oppfatning en god forståelse.

Kapittel 4 Nødvendighetskravet

Oslo politidistrikt påpeker at det ”simple” nødvendighetskriteriet som omtales i høringsnotatet, mer hensiktsmessig bør erstattes med betegnelsen det ”ordinære” nødvendighetskriteriet.

Kapittel 5 Krav til opplysningens kvalitet

[Utkastets §§ 5-1 (krav om tilstrekkelighet og relevans) og 5-2 (krav til korrekthet og oppdatering) synes å innskrenke lovens bestemmelser om politiets behandling av ikke-

verifiserte opplysninger, jf. blant annet i lovens § 6 annet og tredje ledd om at ikke-verifiserte opplysninger kan behandles og at de skal markeres med kildens pålitelighet og opplysningens holdbarhet. Vi har samtidig merket oss det i høringsnotatet (side 11) fremkommer at nærmere bestemmelser om behandling av slike opplysninger bør plasseres i de delene av forskriften som omhandler straffesaker (del 7) og politiets kriminaletterretningsregistre (del 11) og at utlevering vil bli nærmere regulert i delen som omhandler utlevering og taushetsplikt (del 3).]

§ 5-3 Behandling av særlige kategorier av personopplysninger

Forskriften § 5-3 sier at opplysninger som nevnt i politiregisterloven § 7 etter nærmere vilkår kan behandles ved etterlysing av person som har begått alvorlig kriminalitet.

Opplysninger om etnisk bakgrunn legges rutinemessig inn signaleringen i blant annet politiopplysningsdelen i SSP og inkviveringssystemet (INK). Politidirektoratet legger til grunn at slik registrering er i samsvar med formålet med behandlingen, jf. loven § 7 og forskriften 5-3.

Politidirektoratet mener samtidig at det er ønskelig at begrepet "alvorlig kriminalitet" omtales nærmere. I kommentarene til utkastets § 30-3 er begrepet "alvorlig kriminalitet" drøftet i relasjon til politiattest for unge lovbytere. Politidirektoratet oppfatter ikke at det har vært meningen at det innhold "alvorlig kriminalitet" gis etter § 30-3 skal legges til grunn i forhold forskriften § 5-3. Dette bør presiseres i merknadene til bestemmelsen. Selv om direktoratet har forståelse for at det verken er enkelt eller hensiktsmessig å definere begrepet, bør det vurderes å si noe om kompleksiteten og relativiteten av begrepet i merknadene. Lovbrudd som etter sin art ikke er alvorlige kan bli det dersom omfanget og samfunnsskadeligheten blir stor. Vi viser her til uttalelsen fra Oslo politidistrikt til illustrasjon:

"Begrepet "alvorlig kriminalitet" har ikke noe bestemt innhold, og det er også i høyeste grad subjektivt i alle mulige sammenhenger. Man kan tenke seg angivelse av straffebedt man mener er "alvorlige", man kan tenke seg en angivelse av strafferamme, eller kanskje også andre hensyn: Det som er mindre alvorlig for et individ kan være alvorlig i et samfunnsperspektiv (for eksempel serieforbrytelser av mindre alvorlig forhold, eller trusler/brudd på den alminnelige ro og orden. Begrepet "alvorlig kriminalitet" er etter min mening helt uegnet (..) . Etter min mening er også den samfunnsskadelige virkningen den alvorligste. For eksempel en person som begår en rekke (små) tyverier fra eldre ved å lure seg inn til dem og skaper frykt og utrygghet i deres eget hjem, og også skader tilliten til politiet – er dette alvorlig, slik at vi kan vise frem bilde av mannen og advare mot ham, få mer informasjon for å få pågrepet ham osv? Eksempelene er trolig mange – og bare for så vidt gjelder informasjon som fotografier har Oslo politidistrikt har mange hundre bilder av gjerningsmenn tatt av for eksempel bankkameraer, hvor vi ser et godt bilde av bedrageren – og antakelig også tyven av bankkortet – men ikke aner hvem personen er, og som dermed kan fortsette sin virksomhet. Etter § 34 nr 1 jf § 26 kan et bilde uten hinder av taushetsplikt offentliggjøres for å finne identitet mv, men med den foreslåtte formuleringen i forskriften kan det trolig ikke det. Er det noen andre enn lovbyteren som synes det er en god løsning?"

Politidirektoratet mener videre, i likhet med Oslo politidistrikt, at det er ønskelig å særskilt regulere adgangen til å etterlyse personer med bilde, hvor forholdet til lovens § 7 reguleres.

Kapittel 6 Behandling av opplysninger grunnet samtykke

Ifølge politiregisterloven § 24 første ledd nr. 1 er taushetsplikten ikke til hinder for at *"opplysninger gjøres kjent for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker"*.

Tilsvarende norm finnes i straffeprosessloven § 61b nr. 1 og politiloven § 24 første ledd, jf. forvaltningsloven § 13a nr. 1. Bestemmelsen gjelder imidlertid ikke i forhold til vandelskontroll. Således kan hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av politiattest ikke være samtykke.

Ifølge utkastets § 6-1 første ledd kan samtykke være selvstendig rettsgrunnlag for å behandle opplysninger *"med mindre annet er særskilt bestemt"* selv om lovens vilkår ikke er oppfylt.

I utkastets § 6-1 annet ledd omtales utlevering basert på samtykke. Det fremgår her at utlevering av opplysninger kan finne sted *"uten hinder av bestemmelsene i politiregisterloven kapittel 5 og 6 når den opplysningen gjelder samtykker"*.

For etterforskningsopplysninger eller metodeopplysninger er samtykke uaktuelt, jf. også lovens § 23 annet ledd i.f. om at *"Begrensningene i taushetsplikten i § 22 og §§ 24-34 kommer bare til anvendelse så langt det passer."* Politidirektoratet mener det bør fremgå klart at opplysninger som er taushetsbelagt, eksempelvis av hensyn til etterforskningen eller spanings- og etterretningsvirksomheten, ikke skal utleveres selv om den opplysningen gjelder samtykker.

Utkastets § 6-2 Saksbehandlingsregler

Det fremgår av lovens § 2 nr. 7 at samtykke skal være en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den registrerte. Vi støtter forslaget til hvilke saksbehandlingsregler som skal følges ved behandling av opplysninger basert på samtykke, herunder informasjonen til den registrerte, krav om skriftlighet, og merking av opplysningene. Politiet er det sivile samfunnets maktapparat, og er ofte i kontakt med mennesker i en sårbar situasjon. Dette tilsier ekstra varsomhet og årvåkenhet ved benyttelse av samtykke som grunnlag for behandling av opplysninger, både i forhold til den enkelte registrerte, men kanskje spesielt der det er snakk om å overføre opplysninger fra politiets registre for en større gruppe mennesker.

2.3 Til del 5 Klage og erstatning

Kapittel 18 Klage

Utkastet skiller mellom avgjørelser som er gjenstand for endring, § 18-1, og avgjørelser som bare kan føre til konstatering av hvorvidt det foreligger brudd på politiregisterloven, § 18-2.

§ 18-2 Særlig om klage på brudd på taushetsplikt, informasjonsplikt m.v.

Departementet har vist til at lovens § 55 ikke er ment å være til hinder for at klage som gjelder brudd på taushetsplikten oversendes Spesialenheten for vurdering før klageinstansen tar stilling til klagen.

Politidirektoratet mener fortsatt at bestemmelsen prinsipielt og pedagogisk sett er klart uheldig, all den tid en påstand om brudd på lovbestemt taushetsplikt er et spørsmål om det er begått et straffbart forhold, og er gjenstand for etterforskning – av Spesialenheten for politisaker. Loven og forskriften er således i strid med det system som er fastsatt i påtaleinstruksen § 34-1. Politidirektoratet kan vanskelig se at loven skal være til hinder for at man i forskrift fastsetter at klager som gjelder brudd på taushetsplikt skal behandles av

Spesialenheten for politisaker, jf loven § 69 nr. 19, som uansett vil være det som må skje i praksis. Det bør eventuelt vurderes å endre loven på dette punkt i forbindelse med fremleggelse av iverksettingsproposisjonen.

Kapittel 19 Erstatning

§ 19-2 - saksbehandlingsregler

Etter forskriften § 19-2 andre ledd tillegges Politidirektoratet ansvaret for å avgjøre erstatningskrav som fremsettes i forbindelse med at *"en person har vært siktet i en straffesak og siktelsen har bakgrunn i den lovstridige behandlingen"*. Slik direktoratet forstår bestemmelsen legges det med andre ord opp til at saker der siktelsen skyldes en behandling i strid med politiregisterloven skal behandles av direktoratet, mens tilfeller der det ikke foreligger en lovstridig behandling etter politiregisterloven skal behandles av departementet/Statens sivilrettsforvaltning.

Politidirektoratet har vanskeligheter med å se hvordan skillet vil fortone seg i praksis, særlig klargjøringen av om det var en lovstridig behandling som var årsak til siktelsen/tiltalen eller en feilvurdering av bevisene, eller en kombinasjon.

En avgjørelse av sporvalg synes å forutsette at man må foreta en nærmere vurdering av hva som var årsak til siktelsen, en øvelse som i seg selv kan være krevende. Faren for at saker havner i feil spor synes nærliggende, med de uheldige tidsmessige konsekvenser det kan ha.

Politidirektoratet vil prinsipalt mene at den beste løsningen er at alle saker som gjelder uberettiget straffeforfølgning, uavhengig av årsak, fortsatt behandles av Statens sivilrettsforvaltning. Sivilrettsforvaltningen anses å ha de beste forutsetninger for å vurdere slike krav, også der det rettslige grunnlag for erstatning måtte være politiregisterloven. Selv om Politidirektoratet forutsettes å inneha den nødvendige kompetanse om politiregisterloven og erstatningskrav etter denne, vil sakskomplekset i disse sakene formentlig i stor grad omhandle straffeprosessuelle forhold.

Politidirektoratet mener man bør utvise varsomhet med å etablere løsninger som gir rom for tvil om hvem som skal behandle sakene. Samlet sett mener direktoratet at de beste grunner taler for at alle krav i forbindelse med uberettiget forfølgning, uavhengig av årsak, avgjøres av sivilrettsforvaltningen.

Subsidiært mener direktoratet at alle saker uansett bør gå til sivilrettsforvaltningen i første omgang – etter sedvanlig forberedelse fra politidistriktet. Dersom sivilrettsforvaltningen skulle ha behov for klargjøringer av rettslig art vil spørsmålet kunne forelegges for Politidirektoratet for uttalelse om eventuelle brudd på politiregisterloven.

For øvrig vises til Oslo politidistrikts merknader på dette punkt.

2.4 Til del 8 Vandelskontroll og akkreditering

Kapittel 28 Generelle bestemmelser og krav om botid ved utstedelse av politiattest til utlendinger mv.

Generelt om vandelskontroll

Skikkethetsvurderinger

Vandelskontroll er i politiregisterloven § 2 nr. 12 definert som ”*bruke av opplysninger for å vurdere om en fysisk eller juridisk person er egnet til en bestemt stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon.*” Det er videre forutsatt i loven § 36, jf. forskriften § 28-1 at vandelskontroll kun kan skje på tre forskjellige måter; som politiattest, vandelsvurdering, og straffattest. Det er i lovens forarbeider forutsatt at ordningen med skikkethetsvurderinger, med unntak av skikkethetsvurderinger politiet selv foretar i sine egne forvaltningssaker mv., skal avvikles (Ot. prp. nr. 108 2008-2009) punkt 12.11.4). Det heter videre i høringsnotatet (side 28) at (med vår understrekning):

”Når både politiregisterloven § 36 første ledd og forskriften § 28-1 gir uttrykk for at vandelskontroll ”bare” kan foregå på den beskrevne måte, innebærer det også at det ikke er adgang til å hjemle andre former for vandelskontroll eller at man legger opp til at politiattester mv inneholder andre opplysninger enn de som er listet opp i § 36. Således vil det for eksempel ikke være adgang til å hjemle skikkethetsvurderinger og det vil heller ikke være adgang til å løfste at vandelsvurderingen skal omfatte anmeldelser og henlagte saker.”

Politidirektoratet vil først bemerke at det i høringsnotatet (foredraget til kongelig resolusjon) er ønskelig å ta inn forarbeidenes uttalelse om at politiet er forutsatt å kunne foreta skikkethetsvurderinger i forbindelse med sine egne saker, så som i forbindelse med våpenforvaltning (tillatelser og tilbakekall), veitrafikklovgivningen (tilbakekall av førerrett), brukthandelloven mv. ettersom dette vil representere et unntak fra det regime som nå etableres.

Politidirektoratet vil videre peke på, i den grad Samferdselsdepartementet ikke selv har gjort det, at førerkortforskriften § 5-1 andre ledd nr. 1 inneholder den form for skikkethetsvurdering som vil avvikles ved lovens ikrafttredelse. Politiets uttalelse til vegmyndighetene vil i fremtiden formentlig fastsettes som vandelsvurdering, jf. forskriften § 38-1.

Politidirektoratet er innforstått med at beslutningen om å avvikle ordningen med skikkethetsvurderinger må anses tatt ved vedtakelsen av loven. Overgangen til en klart avgrenset vandelskontroll i form av politiattest eller vandelsvurdering vil gi et smalere vurderingsgrunnlag enn tidligere ved for eksempel en søknad om skjenkebevilling, jf. serveringsloven § 6. Politidirektoratet mener derfor det kan være ønskelig at det i forskriftens forarbeider sies noe om bestemmelsene om vandelsvurdering etter omstendigheten vil kunne suppleres av en utleveringsadgang etter forskriften § 30 første ledd. Til illustrasjon nevner Politidirektoratet en situasjon der politiet i forbindelse med en anmodning om vandelskontroll ved søknad om skjenkebevilling foreligger en ”blank” vandelskontroll, men der politiet er kjent med at søker er medlem av/nært knyttet til en kriminell motorsykelklubb.

Krav til plettfri vandel mv

I høringsnotatets merknader til § 29-1 (side 31) fremkommer at lovformuleringer om krav til ”ren vandel”, ”tilfredsstillende vandel”, ”plettfri vandel” osv. kun vil hjemle utstedelse av ordinær politiattest, jf. forskriften § 29-2.

Politidirektoratet viser til at politiloven operer med krav til ”plettfri vandel” for ”*den som skal tilsettes i politi, og lensmannsetaten, berunder i Politidirektoratet*”. Politidirektoratet vil bemerke at når kravet til plettfri vandel skal forstås som ”ingen merknader på en ordinær politiattest”, vil dette i så fall medføre en betydelig lemping av de vandelsmessige krav som i dag stilles til

ansatte i politiet. Politidirektoratet forutsetter at politiloven § 18 endres i forbindelse med iverksettelsesproposisjonen slik at gjeldende vandelskrav for politiansatte videreføres. Politidirektoratet vil komme tilbake til departementet i eget brev med forslag til hvordan politiloven kan endres på dette punkt.

§ 28-2 Generelt om politiattester

Vi har merket oss at det som hovedregel ikke skal være adgang til å avkreve utenlandske borgere attester fra deres hjemland. Unntak gjelder for politiattest utstedt i annet EØS-land, som likestilles med norsk politiattest i tilfeller hvor det er hjemlet krav til botid. Dette innebærer at ”borgere fra EØS-land – i motsetning til borgere fra tredjeland (land utenfor EØS-området) – vil kunne tilfredsstille krav om vandelskontroll i de tilfellene der det er hjemlet krav om botid ved å fremlegge politiattest fra sitt hjemland.” Det er for oss uklart om og i tilfelle hvordan borgere fra for eksempel USA, Canada og Australia vil kunne dokumentere at de har plettfri vandel. Oslo politidistrikt påpeker at utkastet representerer en viktig endring for blant annet de mange idrettslag m.v. som har utenlandske trenere.

28-4 Krav om botid ved utstedelse av politiattest for utlendinger m.v.

Lovens § 36 siste ledd åpner for at det kan stilles krav om botid i inntil 5 år dersom vesentlige samfunnshensyn tilsier det, og mer enn 5 år ut fra vesentlige sikkerhetsmessige hensyn. I forskriftens § 28-4 presiseres at kravet om botid bare gjelder utlendinger som har oppholdt seg i Norge i kortere tid enn fastsatt botid. Videre fremgår det at kravet også kan gjøres gjeldende for utlendinger med tidligere opphold i Norge, dersom fraværet er av et slikt omfang at det ikke kan gjennomføres tilfredsstillende vandelskontroll.

Oslo politidistrikt påpeker at selv om ”norske myndigheter” får kjennskap til forhold begått i utlandet, er det neppe slik at dette finner veien til noe register, noe som synes forutsatt i høringen. For så vidt gjelder dokumentasjon på og beregning av botid påpeker politidistriktet at:

”Krav til botid er tilsynelatende enkelt, men er det ikke. På politiattestene vil det fremgå at vedkommende anses som ”innvandret fra [dato]”. Politiet vet at en slik politiattest blir brukt ikke bare som et dokument som viser vandel, men også for å tilsynelatende dokumentere botid. Problemet er imidlertid at tidspunktet som settes langt på vei er tilfeldig, og politiet har heller ingen mulighet til å vite hva som er riktig. Det er heller ikke åpenbart hvilket tidspunkt botiden skal regnes fra: registrert botid, eller faktisk botid. Noen borgere kan oppholde seg her uten krav til registrering i FRE G, som svensker. Politiet kan ikke ha noen formening om hva deres botid er i Norge.

Selv om det pålegges utlendingen å ha bevisbyrden for botid, vil det uansett føre til ulik praksis og skjønnsutøvelse. Som et minimum vil Oslo politidistrikt foreslå at selve politiattesten ikke oppgir noe tidspunkt for når botiden beregnes fra – snarere formuleringer som ”kravet til botid iht politiregisterforskriften § x er ansett for å være oppfylt” el., uten noen angivelse av dato.”

Politidirektoratet ber på bakgrunn av dette departementet vurdere å innta i forskriften en presisering av hvordan botid skal angis i politiattest.

Kapittel 29 - Ulike typer politiattest

§ 29-5 Utvidet politiattest

Politidirektoratet mener at det er positivt at vi nå får en presisering når det gjelder

verserende saker, eksempelvis nevnes definisjonen i § 28-3 bokstav c og § 29-5 som presisere at anmeldelser og henlagte saker ikke skal anmerkes på politiattest. Det kommer til tider forslag om anmerking av henlagte saker, og det er hensiktsmessig at dette presiseres i forskriften. Også Oslo politidistrikt støtter dette.

Kapittel 30 Forhold som ikke skal anmerkes på uttømmende politiattest

§ 30-3 Unge lovbryttere.

I utkastets § 30-3 foreslår departementet at reaksjoner som er ilagt en person under 18 år ikke skal vises på uttømmende politiattest dersom vedkommende ikke har begått ny kriminalitet, med mindre vedkommende har begått alvorlige eller en gjentatte lovbrudd. Vi støtter prinsippet om at tidligere ungdomskriminelle kan gis en ny sjanse ved at opplysninger om lovbrudd begått i meget ung alder ikke får varige konsekvenser gjennom vandelskontroll. Forslaget til § 30-3 ivaretar intensjonen i Stortingets anmodningsvedtak om å utrede en ordning med sletting av rulleblad samtidig som det ivaretar hensynet til vandelskontroll.

Departementet reiser spørsmålet om bestemmelsen bør være basert på skjønn eller om det bør gis klare avgrensninger. Aktuelle vurderingstemaer er hva som regnes som alvorlig kriminalitet eller gjentatt kriminalitet, karantenetidens lengde og konsekvensen av nye lovbrudd. En bestemmelse som legger opp til stor grad av skjønnsutøvelse vil kunne medføre vanskelige avveininger og innebære fare for forskjellsbehandling som kan oppfattes urettferdig.

Oslo politidistrikt støtter forslaget om konkrete regler, men foreslår samtidig å innta en sikkerhetsventil for særlige tilfeller. Politidirektoratet mener at det heller bør tydeliggjøres i forarbeidene til forskriften at politiet, helt unntaksvis, vil kunne anvende bestemmelsen om utlevering i loven § 27 som en sikkerhetsventil dersom det skulle oppstå tilfeller man ikke hadde oversett ved fastsettelsen av forskriften.

Vi er ellers enig med departementet i at karantenetiden for uttømmende politiattester bør settes lik fristene som gjelder for ordinær politiattest.

Rogaland politidistrikt uttaler til § 30-3 bokstav a) at man for å unngå en utvanning av formålet med uttømmende attester bør velge alternativet "fengsel i mer enn 3 år" som angivelse for hva som skal tas med i på for person som var under 18 år på gjerningstidspunktet. Politidirektoratet slutter seg til at strafferammen bør settes til alternativet "mer enn 3 år".

Politidirektoratet legger for øvrig til grunn at departementet er kjent med problemstillinger knyttet opp mot bestemmelsens betydning for studenter ved Politihøgskolen og i forhold til senere spørsmål om sikkerhetsklarering.

Kapittel 31 Nærmere om anmerking av verserende saker

§ 31-2 Anmerking av siktelse

Oslo politidistrikt er uenig i spørsmålet om anmerking av siktelse skal forelegges ansvarlig påtalemyndighet for avgjørelse og anser dette som en lite hensiktsmessig ordning. For en nærmere begrunnelse av dette viser vi til politidistriktets uttalelse (side 8). Politidirektoratet ser i likhet med Oslo politidistrikt at dette kan by på praktiske utfordringer, men kan

vanskelig se hvilke andre løsninger som vil være aktuelle.

Det er ikke utarbeidet forslag til formkrav til påtalemyndighetens vurdering. Direktoratet mener at det klart foreligger behov for notoritet om en slik vurdering, men ser samtidig at dette vil øke arbeidsbelastningen ytterligere.

Kapittel 33 Politiattest i særlige tilfeller

§ 33-1 Midlertidig hjemmel for utstedelse av politiattest

Bestemmelsen utfyller politiregisterloven § 38 tredje ledd om at politiattest kan utstedes "i andre særlige tilfeller", jf. sikkerhetsventilen i strafferegistreringsforskriften § 12 nr. 5. Slikt vedtak skal være tidsbegrenset og ikke overstige 15 måneder. Oslo politidistrikt uttaler her at det bør inntas en bestemmelse om at departementet kan forlenge denne fristen.

Direktoratet er enig med Oslo politidistrikt i at man bør være varsom med å lage et regime som er så vidt stramt at man ikke rekker å få på plass nødvendige forskriftsendringer før fristen er løpt ut. Det foreslås derfor å åpne for at departementet kan forlenge fristen en gang.

Politiet benytter en rekke leverandører og personer utenfor etaten til ulike oppdrag og tjenester, hvorav flere har utstrakt adgang til politiets lokaler, også utenfor normal arbeidstid. Politidirektoratet har på bakgrunn av dette tidligere i brev av 13.05.2009 tatt opp med departementet behovet for en tilføyelse i politiloven § 18 første ledd hvor det gis hjemmel for å kreve politiattest for selvstendige oppdragstagere som utfører arbeid/tjenester for politiet. Denne problemstillingen er fortsatt aktuell. Politidirektoratet har eksempelvis ved vedtak samtykket i vandelskontroll for politiets passprodusenter og sist ved rundskriv 2011/012 samtykket til vandelskontroll av tolker som utfører oppdrag for politiet.

Kapittel 34 Politiattest på områder uten lovregulering

Det er i utkastets § 34-1 foreslått at frivillige organisasjoner kan kreve fremleggelse av politiattest for personer som skal utføre oppgaver for organisasjoner som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming.

Politidirektoratet ser behovet for en hjemmel for utstedelse av politiattest også for personer som skal arbeide med denne personkretsen uavhengig av om dette skjer i regi av en frivillig organisasjon, og som ikke kommer inn under særlovgivningen. En slik hjemmel vil for eksempel kunne favne vertsfamilier for utvekslingsstudenter/språkreiser og ulike former for fritidstilbud rettet mot barn, for eksempel rideskoler, musikkskoler, barneteater m.v.

Vi forslår på bakgrunn av dette at § 34-1 gis følgende ordlyd:

"Det kan på områder som ikke reguleres av særlovgivningen kreves fremleggelse av barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd av fysisk person som lønnet eller ulønnet utfører eller skal utføre oppgaver i frivillig organisasjon eller som ledd i fritidstilbud for barn, og som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming. Det samme gjelder fysisk person som er eller skal være vertsfamilie for utvekslingsstudenter m.v."

§ 34-4 Politiattest til personer som skal utføre oppgaver i incestsentre mv.

Vi støtter departementets forslag om å innføre hjemmel for fremleggelse av barneomsorgsattest for tilsatte i incest- og ressursentre for voldtatte. Sentrene brukes av mennesker i en sårbar situasjon og krav om politiattest vil kunne gi mindreårige brukere en viss beskyttelse mot overgrep.

Kapittel 35 Fornyet vandelskontroll

§ 35-2 Saksbehandlingsregler ved begjæring om fornyet vandelskontroll

Forskriften § 35-2 oppstiller saksbehandlingsregler ved begjæring om fornyet vandelskontroll. Etter forslaget kan arbeidsgiver (bruker av attesten) fremsette begjæring til politiet om ny politiattest muntlig eller skriftlig, og uten at den registrerte gis informasjon. Kravet for å foreta fornyet vandelskontroll er at "politiet finner det godtgjort at brukeren er identisk med mottakeren av den opprinnelige politiattesten", jf. forskriften § 35-2 andre ledd.

Politidirektoratet bemerker at bestemmelsen avviker fra det som er lovens hovedregel, med et strengt regime omkring utstedelse av politiattester. Muligheten for muntlig henvendelse kan medføre begrenset notoritet om hva som utleveres og forutsetter en kontrollaktivitet fra politiets side. Faren for misbruk tilsier at politiet vil måtte kontrollere både at brukeren og den attesten gjelder fremdeles er ansatt hos den aktuelle arbeidsgiveren. Med unntak av mindre steder med stor lokalkunnskap hos politiet antas det i praksis lite hensiktsmessig med en muntlig behandling fra politiets side.

Oslo politidistrikt er meget kritisk til bestemmelsen. Politidirektoratet ber departementet merke seg innvendingene. Fra distriktets uttalelse hitsettes:

"[...] dette fremstår som en nokså merkelig nyordning, beskrevet som å foreta en "ny vandelskontroll på individuelt nivå" som vi finner uheldig. Pol. § 43 skal spare ressurser og gjøre at nye forhold hos en ansatt fanges opp. Vi forstår at tanken er at en arbeidsgiver skal uten å måtte "blande" inn den informasjonen gjelder (arbeidstakeren) kunne få sjekket om vedkommende fortsatt har tilfredsstillende vandel. Denne anmodningen skal etter forslaget kunne være muntlig, den skal kunne fremsettes for nåværende bostedsdistrikt eller for det distrikt hvor attesten ble utferdiget første gang. Det er ikke noe krav til arbeidsgivers plikt til å dokumentere at det fortsatt eksisterer et ansettelsesforhold. Det er heller ikke påkrevd å underrette arbeidstaker, som bare har krav på å vite om det er utlevert nye opplysninger. Det fremgår heller ikke tydelig at det svar en arbeidsgiver/"bruker" får fra politiet må være skriftlig. Her er det behov for ettersporbarhet og ryddighet.

Etter vår oppfatning kan ikke formalia være dårlige enn ved første gangs utstedelse. Begjæringen må være skriftlig, det må fremgå at arbeidstaker fortsatt er ansatt, og arbeidstaker må uansett underrettes om begjæringen som er kommet – det er den eneste måten å avdekke om noen urettmessig forsøker å "snøke" i andres informasjon. Hvordan skal politiet vite at det faktisk har vært utstedt attest tidligere, slik at bestemmelsen overhodet kan komme til anvendelse. (Det er heller ikke alle arbeidsgivere som kan oppbevare attester fra tidligere, attest skal bare "forevises"). Forskriftsforslaget vil i for liten grad beskytte andres personlige informasjon, det er ikke nok at man må "i stor grad satse på at brukeren snakker sant". Forslaget går etter vår mening vesentlig lenger enn det politiregisterloven 43 gir anledning til. I

denne sammenheng kan det jo også vises til EMK art 8. En slik formløs ordning med dårlig notoritet synes ikke i overensstemmelse med dette regelverket. Oslo politidistrikt finner det overraskende og merkelig at forslaget til forskrift går langt i å kreve dokumentasjon på noen felter, mens på andre områder skal det knapt være noen.”

Oslo politidistrikt uttaler videre at:

”Oslo politidistrikt fastholder at det er uforsvarlig å åpne for at begjæringer om fornyet vandelskontroll skal kunne fremsettes muntlig, da det vil føre til manglende notoritet rundt saksbehandlingen, og dermed misbruk – dette misbruket er for så vidt tenkelig på også på politisiden. Vi ønsker ikke ordninger som åpner for misbruk i omgangen av sensitive personopplysninger. Det er for øvrig feil som anført i høringsnotatet (s. 48, 2. avsnitt at det ”opprettes sak” som blir journalført og arkivert. Søknader om politiattest oppbevares ikke.

Utover dette synspunktet på forsvarligheten av dette forslaget, vil Oslo politidistrikt understreke at navn på bruker (for eksempel navn på skolen som har krevd attest), oppgis ikke på den elektronisk arkiverte attest. Å begynne å gjøre dette vil medføre en stor ressursbelastning da man må gå bort fra anvendelse av arbeidsbesparende standardtekster. Å godtgjøre at bruker er den samme, vil med dagens system ikke være mulig, med mindre dette dokumenteres på annen måte (for eksempel ved å krysskontrollere tidspunkt for tidligere attest med arbeidstakerregisteret).

Videre anser vi at det fremstår som meget komplisert å undersøke om brukeren er ”berettiget” til å motta politiattest på vegne av en uvitende person. Hvordan kan man finne ut om arbeidsforholdet, tillitsvervet eller annet fortsatt består? Hvor mye saksbehandling skal legges i dette, i tillegg til at vi ikke synes at muntlighetsprinsippet går godt sammen med politiets plikt til å undersøke om brukeren er ”berettiget”.

Departementet avviser i sitt forslag Oslo politidistrikts bekymringer for misbruk ved å understreke at faren for misbruk også er tilstede ved skriftlige henvendelser. Dette er utvilsomt riktig, men det er vanskelig for oss å se at det skal være en begrunnelse for å gjøre misbruksfaren større.”

Kapittel 36 - Saksbehandlingsregler ved utstedelse av politiattest

Oslo politidistrikt gir i sin uttalelse en redegjørelse for politidistriktets erfaring med behandling av søknad om politiattest, og påker generelt at ”*Det er vår oppfatning at forskriftfesting av ytterligere krav til dokumentasjon vil gå ut over søkere i uforholdsmessig grad. Vi synes også at kravet til ytterligere dokumentasjon står i sterk motstrid til de løse rammer som skal gjelde for fornyet vandelskontroll, hvor opplysningene attpåtil skal leveres ut til andre.*”

§ 36-2 Begjæring om å få utstedt politiattest

Politidirektoratet støtter forslaget om at begjæringen skal kunne fremsettes på annen måte enn ved personlig fremmøte og viser til at vi av effektivitetshensyn ved brev av 22.09.2008 til politidistriktene har gitt vår sin tilslutning til at kontaktpersoner i idrettslag kan samle flere søknader og sende disse samlet til politiet.

Når det gjelder forslaget om at personer som ikke har adresse i Norge skal henvende seg til Oslo politidistrikt, viser vi i sin helhet til uttalelsen fra politidistriktet, som vi finner å kunne slutte oss til. Direktoratet er enig i at det angivelig vil være en tilstrekkelig løsning at søkeren henvender seg til det politidistrikt *"hvor den det gjelder har sin adresse, eller sist hadde adresse i Norge dersom vedkommende ikke har adresse i Norge"*

§ 36-6 Utstedelse og forsendelse av politiattest

Oslo politidistrikt uttaler at det vil være svært vanskelig for politidistriktet å overholde en saksbehandlingsfrist på 14 dager, jf. også politidistriktets kommentarer til § 31-2.

Det fremgår av bestemmelsen at politiattest bare kan sendes til andre enn den politiattesten gjelder dersom det foreligger samtykke. Oslo politidistrikt bemerker her at *"Søkere ønsker ofte at politiattesten sendes direkte til arbeidsgiver. Dette er jo uproblematisk så lenge attesten er "tom", og det sparer også noe tid. Problemet oppstår når det faktisk fremkommer noe på attesten, og det kan være grunn til å tro at søkeren ikke var kjent med dette – for eksempel fordi han tidligere har fått en annen "tom" attest, utveteende om at det nå gjelder en annen type attest, hvor "begravde synder" nå vil fremkomme. Oslo politidistrikt er usikre på om tilstrekkelig mange gode grunner taler for å ha en slik ordning. I de tilfeller hvor attesten inneholder registreringer, bør den sendes til søker først."*

Politidirektoratet vil, i likhet med Oslo politidistrikt, understreke behovet for at politiattesten inneholder standardinformasjon om at den som urettmessig utleverer informasjon fra politiattest mv kan straffes, om vedkommende var kjent med straffbarheten, jf. politiregisterloven § 47

Kapittel 37 Bekjentgjøring av kravet om politiattest og oppbevaring av politiattest

§ 37-2 Oppbevaring av politiattest hos mottakeren

Utkastets § 37-2 annet ledd slår fast at politiattest ikke skal oppbevares lenger enn det som er nødvendig for formålet med attesten, og er en videreføring av strafferegistreringsforskriften § 20 annet punktum. Departementet imøteser høringsinstansenes synspunkter på nødvendighetsvurderingen, herunder særlig om bestemmelsen bør utformes klarere med henblikk på at politiattesten skal tilintetgjøres.

Som fremhevet i høringsnotatet taler det i mot tilintetgjørelse etter tilsetning at arbeidsgiver og mottager kan ha behov for å dokumentere hhv. at det er foretatt vandelskontroll, og at mottageren har krav på fornyet vandelskontroll.

Rogaland politidistrikt uttaler at det bør fremgå at politiattesten skal oppbevares hos mottaker så lenge den det gjelder er ansatt/utøver oppgaver i samsvar med det formål den ble innhentet for. Dette begrunnes ut i fra kontrollhensyn, eksempelvis politiets kontroll med vaktelskaper, hvor det er viktig at politiattestene er tilgjengelige for å kunne vurdere om vaktelskapet og andre eventuelle mottagere forholder seg i samsvar med intensjonen med å kreve politiattest.

Oslo politidistrikt viser til at hos noen er ordningen i dag at politiattester ikke skal overleveres, men bare forevises, jf. ordningen er med frivillige organisasjoner og idrettslag. Idrettslaget skal nedtegne i en protokoll at attest for vedkommende er forevist. Oslo politidistrikt er ikke kjent med at denne ordningen har frembudt vanskeligheter med notoritet, og synes dette fremstår som meget fornuftig. Politidistriktet er kritisk til lagring hos brukeren. Politidistriktet har for egen del oversikt over de politiattester som utstedes,

men anser det som en mangel at det ikke finnes et felles system for produksjon av attester som også ivaretar arkivering av de dokumenter som utstedes.

Politidirektoratet kan i stor grad slutte seg til Oslo politidistrikts merknader og mener attesten bør slettes eller gis tilbake til den attesten gjelder så snart brukeren har avklart at vedkommende tilfredsstiller vandelskravene. Behovet for eventuell fornyet vandelskontroll bør neppe begrunne at brukeren skal få lagre den i lang tid.

Kapittel 38 - Vandelsvurdering, straffattest og akkreditering

§ 38-1 Vandelsvurdering

Vi viser til det som fremkommer ovenfor vedrørende behovet for en nærmere definisjon av "vandelskontroll".

§ 38-5 Akkreditering

Politidirektoratet ber departementet se nærmere på merknadene fra Oslo politidistrikt, særlig spørsmålet om PSTs rolle i forbindelse med akkreditering.

2.5 Til del 9 Informasjonssikkerhet, internkontroll og sporbarhet

Vi har merket oss at de foreslåtte bestemmelsene i del 9 i forskriften i det alt vesentlige samsvarer med tilsvarende bestemmelser i kapittel 2 og 3 i forskrift om behandling av personopplysninger og at departementet er innstilt på å endre forslagene dersom Datatilsynet innen iverksettingstidspunktet for loven og forskriften har slutført revisjonen av de tilsvarende kapitlene i forskriften til personopplysningsloven.

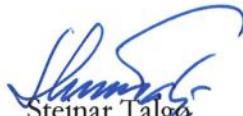
Kapittel 40 om informasjonssikkerhet og sporbarhet retter seg for alle praktiske formål til PDMT, som gis det daglige behandlingsansvaret for informasjonssikkerhet, jf utkastets § 2-3 annet ledd.

2.5 Til del 12 Behandling av opplysninger i henhold internasjonale rettsakter

Det fremgår av høringsnotatet at hensikten med del 12 i forskriften er å samle internasjonale rettsakter som faller inn under politiregisterlovens virkeområde. Dette vil være et nyttig hjelpemiddel for politiet i forbindelse med spørsmål om utlevering av opplysninger til utenlandske myndigheter. Strukturen i forskriften til de ulike rettsaktene synes hensiktsmessig. Da rettsaktene er ratifisert, er det ikke aktuelt for oss å kommentere det materielle innholdet.

Med hilsen

Christian Budberg Pettersen
avdelingsdirektør

Steinar Talgø
seksjonssjef

Saksbehandler:
Gunnvor Hovde
Tlf: 23364129

Vedlegg:
3